

HASIERA

• Ekonomia → oikos-nomia → etxearen administrazioa (ekoitz, haukatzu, berritu)
→ 3 faktore: prozesua - pertsona - materia
→ def: batzuk benetako; besteak gizarren. Maximizazioa? (ideologia)
vs. efizientzia

• Zientzia ekonomikoa

→ NOIZ SORTU? Aristotelesok erabili; E.Ara eskolastiko/fisiokrato;
XVIII.m zientzia ofizial gisa
→ ZER DA? Prozesuak, material eta pertsonen harremanak adierazten den zientzia.
→ IKERGAIAK Makro (BPG) eta Mikro (agente indibidualak, enpresak...)
→ METODOLOGIA Kuantitatiboa → EGILEAK Smith, Marx, Keynes

• Antropologia ekonomikoa

→ NOIZ SORTU? 1950ean, Herkults-en elburuekin
→ ZER DA? ① Mendebaldeak ez ziren XIX.eko ikerketak
② Ekonomikoa ez ziren esperuen eraginez
↳ familia, erlijio...
→ IKERGAIAK Mikro (ikuspegi etnografiko eta lokalak)
→ METODOLOGIA Kuantitatiboa → EGILEAK Godelier, Polanyi

1. GAIA - SARRERA

• Zergatik/zentzako sortu?

- Zientzia ekonomikoan nagusi zen teoria neoklasikoa aurre

⊛ Giza natura bera da fakt guretan → portara ekonomiko unibertsalea (antzerak, maximizazioa)

⊛ Ekonomia = urritasunaren zientzia [balabide urri ≠ nahin mugatze]
↳ norbanakook balabide urriak kudeatu efektu maximizatuak
ARDATZA

↳ Antropologia Ekonomikoa horren arka altxatu:

- Shalins, Hopenin...

- Portara ekonomiko ezin banatu gure marko historiko-politiko-kultural-ekologiko-instituzionalak.
• Gure eragin!

- Ekonomia (neokl) ↔ antropo eko harreman urria → "sasi zientzia" (datuak ez)

• Beste ekarpenak:

⊛ Gizarte, kultura, ingurumena harreman ezagutu ekonomia ulertzeko
• Steward, Harris... • Eguneko hausnarketak

⊛ Paradigma geografikoa: kokapenaren garrantzia ekonomian

1. GAIA - SARRERA

• Zergatik/zentzako sortu?

- Zientzia ekonomikoan nagusi zen teoria neoklasikoa aurre

⊛ Giza natura bera da toki guztietan → portara ekonomiko unibertsalea (amazonak, maximizatzailea)

⊛ Ekonomia = unibertsitatearen zientzia [balabade urri ≠ nahiz musyabe]
↳ norbanakok balabade urriak kudeatu efektua maximizatzea
ARDATZA

↳ Antropologia Ekonomikoa haren arka altxatu:

- Shalins, Halperin...

- Portara ekonomiko ezin banatu
gure marka historiko-politiko-kultural-
ekologiko-instituzionalak
• Guztak eragin!

- Ekonomia (neokl) ↔ antropo ek harmonia urria → "sasi zientzia" (datuak)

• Beste ekarpenak:

⊛ Gizarte, kultura, ingurumena harremana eragutu ekonomia ulertzek
• Steward, Harris... • Eguneko hausmarketak

⊛ Paradigma geografikoa: kokapenaren garrantzia ekonomian

EKONOMIA KLASIKOA (LIBERALA)

- XVIII mendean, industria iraultzaren eta kapitalismoaren garapena (merkatua, instituzioak, negozioak)

- Aurrekariak:

- LOCKE → jabetza pribatua eta norbanakotasun garrantzitsuak
- MANDEVILLE → fabula batean, banakaren bertutea = bertute publiko (liberal) (holandarra) → "laissez-faire" → giza naturaren izaera berekotasunaren ondorioz (erreak) → Holanda, Amsterdam: merkataritza gune (portu) garrantzitsua

- ADAM SMITH (1723-1790)

• "Nazioen aberastasuna" (1776)

- Merkatua vs. Estatuak. Lehena aske utzi gero bigarrenaetik
- ESKU IKUSEZINA → aberastasun indibiduala → kolektiboa
- Lan banaketa. Horrela elkarizpena eta aberastasuna handitu
- Baleraren Teoria. Balioa lanak sortzen du (langilearen esfortzua)
  - Esku hartzerik ez bada, balioa = merkatu prezioa
- Ekialde banaketa.
  - PRODUKTIBOAK: produktu industrialek sortu
  - EZ-PRODUKTIBOAK: aberastasunik ez sortu (zerbitzuak)

- DAVID RICARDO (1772-1823)

- kostu konparatiboen legea: herrialde bakoitzak bere abantailak garatzea, espezializatu eta besteak importatu (Ipar/Hegoaldeko nazioarteko lan banaketa)
- Baleraren Teoria. Balioa lanak ezartzen du. Balioa ≠ prezioa (ahalegina)

Marxek no-UE → Prezioa → lana + etekina (kontraesana)
 (pentsile) (kapit) • Bate igo; besteak jaitsi

EKONOMIA MARXISTA

- Karl Marx (1818-1883); Kapitala (1867) eta Manifestu Komunista (1848)

- Zientzia ekonomiko burgesari (lib etab) kritika zorrotza
 → burgesiarren interesen defentza
 → momentu historiko baten ondorio, ≠ enekitate natural

- Kapitalismoari kritika

- Produktuak salerosatean MERKANIZIA bihurtu → merkantzien atzetan lanak dago, pertsonak; merkantzien harremanak: harreman sozialak

2. GAIA - EKONOMIA KONZERTUAREN EBOLUZIO HISTORIKOA

• kontzeptuaren esanahiak

- SUSTANTIBOA → ond/zerb nola ekoizti, banatu, kontsumitu
- FORMALA → gizabanakaren parteketa → kalkulazio arazoak bidez etekin max.

↳ Weberrengandik dator bereizketa: arazoak-tasun formala (indib.) eta sustantiboa (kolect.)

• Ibilbide historikoa

GREZIA KLASIKOA - ARISTOTELES

- Politika Eiburoa: ekonomia = etrea administratze modua (politikaren berrua)
- Kudeaketa autarkikoa, autoherndua → KRENASTIKA (ontarunak Eortzeak jarduna)
  - ① etreko beharrik asetzeko
  - ② dirua Eortzeko
- Aberastarua: onak da helburua bada beharrik asetzea
  - txarra da pizteak bada xedezat (LUXURERIA gogor kritikatu)

ERDI AROA: ESKOLASTIKOAK

- IX - XV. m, Eliza nagusi = arazoa, zientzia kontrolatu.
- Ekonomia ↔ teologia (ikuspegi erlijiosoa, Jainkoa etzean...)
- ↔ zuzenbidea (ikusp. normatiboa, errespektu beharrik arauak ezarri)
- Bi elementu nagusi:
  - ① Interesen aurkako ikuspegi. Diruaren bitartez dirua Eortzeak kritikatu (Aknob Tomas, Aristotele jarraiki, inkerketa etria-erlijiosoa)
  - ② Balioaren teoria: utilitarista → balioa erabilgarritasunaren dago

ERDI AROA: FISOKRAZIA

- XVI - XVII ekoizti handia; XVIII. ere (Aro Modernora trantsizioa)
- Autore nagusi: Quesnay (1694 - 1774)
  - Ekonomia esfera autonomoa; lege propioak (≠ politika, leal, ezker.)
  - Lurra erdigunean; Lurrek ematen du balioa.
  - 3 gnarte klase → PRODUKTIBOA: Lurretik produktua Eortzen dituztenak (mekanika, ehizari, arantzale, mekari)
- Hala ere, ekonomia merkataritza menpe (politika)
  - ANTZUA: Lurreko produktua ez (arantzale, mekari)
  - JABEA: Lurrearen jabe

Ekonomia Neoklasikoa

- XIX. m. amaiera eta XX. hasiera, marxismoari aurre, elitearen interesak
- Ekonomia esparru autonomoa da, lege propioekin.
  - Baitaren Teoria. Baitaren balio subjektiboa (merkutzia $\rightarrow$ pertsona herrenaren errenta)
  - Gizarte klaseen ez, norbanakoa da subjektua (portzera ekonomiko utilitateak)
  - Psikologia. Behar psikologikotatik oinarritzen da teoria.
    - Baitak bere NATIAK eta erabakiak $\rightarrow$ erabileraren hordienaren bila
  - B: zutabe/printzipio: • Giza beharrik MUGACABEAK • Baitakideak MUGATUAK
    - ↳ ekonomia: unitasunaren zientzia
  - Ekonomia politikatik urundu eta matematikara hurbiltzeko saioak (despertso-nerria)
- ALFRED MARSHALL (XIX. amaiera, erreferentea)
  - ① Ekonomia politikoa $\neq$ politikoa, klasikoa $<$ errealitateak
  - ② Eskaria eta eskaintzaren teoria, prezioak kalkulatzeko
  - ③ Ekonomikoa lege propioak
    - ↳ Hegemonikoa, baina 1929ko krisian!

KEYNESIANISMOA

- ~~1990an~~ 1930-1970, krisiaren eraginez; John Maynard Keynes "The General Theory of Employment, Interest and Money" (1936)
- Krisiaren aurrean, planteamendu neoklasikoa kritika kapitalismoari erreformatu (antiliberal $\neq$ antikap)
- Merkatu/Estatu dikotomian bigarrenari garrantzia aitorlu esku hartzeko, mugatu
  - Prezioen kontrola • Lana babeste (lang. prestazio) • Zerga sistema (↑)
  - Finantza sistema erregulatu • Gasto publikoak (sektore estratejikoetan enp. publ.)

MONETARISMOA

- 1970ean liberalismoa berriz mahaia gaineratzeko; Milton Friedman
- Inflazioari aurre egiteko moneta-aren kontrola, zirkulazioan duen diru kop. ↓
  - Soldadak ↓ • Gasto ↓ (muturrek liberalizazioa) estatua ia desagertu

NEOINSTITUZIONALISMOA

- XX mende amaieran, liberalismoaren krisiarekin. [Antropologiarik ez lortu]
- Ekonomia neoklasikoa (elbada) kritikatu; instituzioei eta kulturari garrantzia.
- NORTH (3 elementu)
  - ① Normen ~~postera~~ inguruneak bedintzatzen arrazionaltasun ezberdinak
  - ② Erakundeak, helburu bakarre duten banaka multzoak. (ekonomia eragine)
  - ③ Instituzioak, joko arauak, legeak ← formalek
informalek

3. GAIA - IKUSPEGI TEORIKOAK: FORMALISTAK, SUSTANTIBISTAK, NEOMARXISTAK

- Antropologia ekonomikoaren sorrera, 1952 Herkovits "Antropologia Ekonomikoa" (Machinowski, Firth)
Logizarte primitiboak aztertzen ikuspegi formalistatik (vs. sust.)
↳ eztebada eta zehatzak
- Antropo ekaren kezka komunak:
  - ① G. primitiboetan biziaren bitartekoak eta teknologia meta identifikatzea
  - ② Datu ekonomikoan jasoketa (ekonomia): lan ordun, ekarpenen banaketa.
  - ③ Ekarpen eta banaketarako erabakitze eta banatze prozesuak (makro)
- Definizioa:
  - Gizarte bateko ekarpen, banaketa eta kontsumo aztertu, berriz egituratu instituzional bati lotu.
  - Kontuan hartuz: ahaidetasun, erlijioak. + beste ind. enprejak
  - Antzindak eta egungo gizarteak
- Ekarpen nagusiak:
  - ① Konparaketa. Gizarte ezberdinak: truke eremuak/prestigio ekonomikoak
  - ② Baliaren teoriari ekarpena: erabilera kulturalak/objektuen etnografia.
  - ③ Cezguta indigena berrakuratzea: "kurra, ura, airea"

FORMALISTAK

- Teoria ekonomiko neoklasikoa edonon/edonon aplikatu
- Gizarte guztietan ikuspegi berekoa: baliabideak topatzen beharrik auzerako, betiere etekin handiena bilatuz.
- HERKOVITS (6 elementu)
  - Urritasunak eta aukera. (mugatu/mugagabe)
  - Oinarrizko psikologikoki berdine

SUSTANTIBISTAK

- Ekonomia neoklasikoa ezin ezarri onerik, bakarrik mendealdetako ekonomia kapitalistaren
  - Jakabide maximizatzailea $\neq$ unibertsala (mendeb.)
  - Eskasia kontzeptu kulturala, ekonomia kapitalistaren lotua.
- Ekonomia beste instituzioei lotu: familia, eliza, talde politikoa...
- POLANYI "The Great Transformation" (1944)
  - Ekonomia ikuspegi historikotik ulertu, dinamikoa da
    - Ekono kapitalista eraikia da; berria, gizateriaren historian; bere eragargarik ez dire unibertsalak (maximizazioa)
    - Ekonomia ez da inolaz ere isolatua: primitiboetan, feuda- lismoan (politika); hortik aurrera hori dirudi $\rightarrow$ Europa eta (nab) eta (pet) = merkatu + zis
    - Moneta-merkatotza - ~~merkatu~~ bananduta orain arte
      - ↳ Moneta $\neq$ trukea (beti)
      - ↳ merkatotza aspektuak, baina ez ~~egiturak~~ bizitza
      - ↳ merkatu zaharrei, XIX-n instituzio nagusi

NEOMARXISMOA

- 60. eta 70. hamarkadetan; ez form., ez sust. - Godelier eta Meillassoux (Frantsesak)
  - ↳ materialismo = errealitate.
- Dinami teorikoak
  - Ekarpen modua, produktua sortzeko bidea. Bi aldegai: ekarpen indarrak eta ekarpen harremanak (ekarpen modua = giza harremanak)
  - Ekarpen harremanak, jabetzaren bitarteko biziaren araberako klaseak: esplotatzaile eta esplotatu
  - Ekarpen indarrak, ekarpena ahaztuz dudenak: lein indarra + ek. bitartekoak
  - Gizarte formazioa, muga geografiko batzuen barruko giza talde bat, une historiko zehatz batean egituraz ekonomiko eta gain egitura propioarekin.

Ekarpen teorioak

- 1) Ekarpen moduen artikulazioa. Bat da dominantea, baina besteak erresistentziak, ez desagartu. Reyskise ezberdinak
- 2) Ekarpen modu afrikarra. kolonialismoaren aurrekoa, nekazaritza, lurra leinuen jabetza komunala, konfederalismoaren aristokratik klase berririk binturdu urres eta pertsonak selektu ondorioak: Afrika-ko esplotazioa, europarrek funtzionalak

3) Ekolozpen modu etxerria (Heilbrunn): etxerri eta familiarek loturik, beste ekolozpen moduekin batera (kapitalismoa mantentzeko oso funtzionala)

4. GAIA ANTROPOLOGIA EKOLOGIKOA, EKONOMIA MORALA ETA NEKAZARIAK

NEKAZARIAK

- Robert Redfield-en ikuspegia (1930)

- Txiki, homogeneo, talde elkartzera, jakeria tradizionala, kritikak sakratu > profano, ekono: erator > merkatu.
- Eboluzionista → ① Primitibo ② Nekazari ③ Hiritar

- Kearney-ren kritika

- "Nekazari" tipologia zientifikoa antropologikoki sortu primitiboa ordezkatzeko; tradizioa vs. modernitateak dikotomia mantendu.

- Nekazal eremu tradizionalen ezaugarriak:

- ① Ekolozpena → autokentzua (= merkatu)
- ② Arrikuaren minimizazioa; ikuspegi etikoa (vs. errenta maximizazio)
- ③ Erreproduzio sistema familia bermatzeko. Ahandetasun arauak: herentzia...
- ④ Nekazal merkatua → osasun gisa

EKONOMIA MORALA

- Kontzeptua mahaigaineratzen Lehen Thompson (britainiar historialari marxista)

- Antropologiarik ekarri zuena James Scott:

→ Ekonomia urberetsu etiko-moralean $\left\{ \begin{array}{l} \text{justizia} \\ \text{berdintasuna} \end{array} \right. \rightarrow$ bizirauteko eskubideen oinarrituta

keazal / munt. / etxerriak $\rightarrow$ Mutualismoa, kolektiboen biziraupena bermatzeko (gutxiak solidario)

$\rightarrow$ Araldi etikoa $\rightarrow$ logika orok ekonomiko

Popkin

→ Ekonomia merke ulertzeko bi premisiak

- Kapitalismoak aurreko instituzioak erabat eraldatu
- Aurreko instituzioek helburu morelekoak

→ Ekonomik moralaren printzipioak:

- ① Moralitate instituzionala: nekazar ekonomian moralitatea ez da go nekazaria, hori bermatzen zuten instituzioetan bariak.
- ② Biziraupenaren etika: gutxi batzuen aberastasun metaketa etidinez.
- ③ Arriskuaren arrikako jarrera: gutxi/ongi ekarri > ~~go~~ /salte
- ④ Antzinate harreman hierarkikoak: jantxoak, klientelismoa, patronatza
- ⑤ Aldaketaren erresistentzia: merkataren arria, jabetza komunari nahigo

5. KAPITALISMOA ETA LANA

- Kapitalismoan lanaz pentsatzean hiru fikzio:

- ① Gaitasunek lana dakarte (klase sozialak, adina, generoa daude tartean)
- ② Enpresen arteko lehia askea (oligopolio/monopolioak nagusi)
- ③ Partaere unibertsala arrazionaltasun ekonomikoan (ez da bakarra; elkarrekiko-
katua)

- Lan kontzeptuaren historia -

• 50/80 hamarkada selbuespena: gizon txurak lan egonkorra, finka, soldakapeko

• Historia zehar normalena: lan muga asko, emakumeak egonkor...

• Lan merkatu duaren teoria (Piore, 70. H)

ⓐ Lan merkatu primarioa: lan baldintza onak, soldata altua, egonkortasun, sindikalizazioa, sistema eegala, hobetzeko aukera

ⓑ bigarren merkatua: lab. txurak, soldata b, ezegonkortasun...
(lehen merkatu marginala; egun oso zabaldua)

↳ McDonalizio eredoa

↳ inmigranteen lana

① Eretu industriale; eskaintza homogenea

② "Do it yourself": lanaren zati bat bezera

③ Espezializatu gabeko lana; lab. txurak → harreman inbertsionalek

- Lanaren bukera (Rifkin)

• Teknologik produktibitate handi, lanpostuak desagertu

• Egun lanbezia egiturako arazo; lan/leku nekazaria → industria → zerbitu-
tuatu prozesu amaitu da.

• Etorkizun itxaropentsua: lan gutxiago → lan baldintza + asialdi ↑

- Ekonomik formala eta informala (Hartl)

- Ek. Informala sistema formalatik at (legalismoa ez)
- Lan formalak eta informala behar du bizirik eta (enpresa zirkulu informalek erabili)
- Merkaturik at dauden jardurek alternatiboak:
  - Denbora bankak
  - Truke sareak (= eros. + bata)
  - Banka etika

- Ekonomia etnikoa

- Talde etniko baten berruz sortzen den ekonomia: bizitza bermatu, bertakoa lagundu (komunitate hartzen zaila eta pertsonek erabili)

6. GAIA - NEOLIBERALISMOA

Kapitalismoaren fase ezberdinak: keynesianismoa, neoliberalismoa...

- DEFINIZIOA (Sarrera)

- Kapitalismoaren faseen berruz kokatzen den eredu ekonomiko.
- Hartik hartago proiektu integratu (ekonomia, politika, ideologia, kultura)
  - Merkatu "libre" → Estatu $\left\{ \begin{array}{l} \text{pape ekonomiko} \\ \text{politiko} \end{array} \right.$
  - Enpresa kapitalisten askatasuna: jabetza prib. (estatuko)
  - Privatizazio sektore gehienetara zabaldu (industriale + soziale)

- APLIKAZIOA (I/A/KAD)

- 70. hamarkadan aplikatu, baldintza berrak: krisia, herri sozialistak gainbehera.
- Proiektu neoliberalak ezartzeak bi bide, bi erparu geografikotatik:
  - 1973an Txilen, Indarkeria bidez: diktadura
  - 1979an AEBn eta BtIn. Bide demokratikoa: onerari politiko, jendearen bidez

• ONEREN POLITIKOAREN ERAIKUNTZA

- Zentzu komunak erabiltu, normalizat hartu izateko (zenbait modu)
  - ① Agente prestigioak bereganatu: intelektualak, komunikatzaileak, eliza, heriotza, "think-tank". (jendeari heldu)
  - ② Tradizioak eta balio kulturalak erabili.
  - ③ Askatasuna elderrak besteak ez bezala

↳ AEBetako kasua

- Reagionen gobernua zenbat neurri: sindikalismoa x, bankak zama...
- Alderdi errepublikarrek funtzioa papera:
  - Enpresa handi - kristau kontrabandare - p. errep. aliantza. Engile klerosearengatik heltzeko.
  - Nazionalismo kulturala erabili: arrianismo, homofobia...

↳ BHk kasua

- Testuinguru etxebizitza publikoa zentzu komunen parte
- Teacherrek smerkeren hari aldatu.
  - Jabetza pribatuaren aldeko diskurtsoa: hobe jabe izatea, klasea 150
  - Baloa berriak: j. pribatu; kontsumismoa; aski indibiduala...
  - Nazionalismoa. 80. H-n arretu McElmet-ko gerra deribideratu, mugimendu sindikal potentzia chulo eta medietan kontra eginez.

BH/AEB (II. KAP)

- Reason eta Teacherrek boterea geldu baina pentsamendu minoritario bat hegemoniko bihurtu.
- Ondorengoak, politikak mantendu eta neoliberalismoak bere bidea jarraitu Tony Blair (socialdemokrata) eta Clinton.

STATU NEOLIBERAKA (III. KAP)

- Teorian → merkatu librearen berrak eta jabetza pribatu/aski indib. babesten dituen instituzio politika.
  - Leihakortasun berrak esentzial. Estatuak ere leihakortu: merkataritza librea koordinatu izan.
- ⊕ → Arrakasta edo porota norberaren erantzukizun; arazo sistematikoki ezartu
- ⊗ → Teoriko neoliberalak demokrazian arrakastatsua jo → teknokratik proposatu ekonomia derideologizatzea.
- Praktikan → kontrabandak; teoria ez bete.
  - ① Askatasuna beste interei batzuegatik mugatu (seguritatea, j. prib.)
  - ② H. eta lehia librea, baina oligopolio/monopolioak.
  - ③ Esku hartzerik ez, baina protekzionismoa enprek babestu (AEB)
  - ④ Sistema finantzarioan ez parte hartu, baina zorrak babestu, banken errestak.

⑤ Lan baldintzak akertu ditu → lan babera ↓; soldatak ↓ ...

⑥ Paper kontzilia eliteen interesen alde (errepresio) → Askatasuna X (errekolazio)

NEOKONTSERBADURISMOA (III KAP)

• Neolib/neokonts aldeak:

→ Neokonts: ordenaren garrantza → ordena > askatasuna / Neolib: ASKATASUNA

→ Neok: moralitate hiperkontserbadorak / Neol: EZ

- AKUMULAZIOA DESJABETZE BIDEZ (VI. KAP)

• Planteamendu interergerri eta famatua

• Marxek antzeta kontzeptua: "istorialko akumulazioa" (lehen akumulazio kapitalista lur lanuntziak pribatizatuz) → Harvey-k egokitu.

• Helkek desjabetzearen bidez; lau bide:

① Pribatizazioa / merkantilizazioa. Zerbitzu publikoak → merkantizatzea (errentagarritasunaren logika)

② Finantziarizazioa. (ekonomia produktiboa → ekonomia finantziario espekulatiboa). Espekulazio eta murrizketak, gaitengorri diru "kandu".
↳ Ponzi sistema: diru birtulek asmatu.

③ Krisien manipulazioa. Diru publiko preta zor publiko ordaintzela.

④ Birbanaketa errotaleak. Probarengandik aberatsarengoa murrizketak, sozialak, erforma tributarioak (enpresari ↓; BEZ ↑)

7. GAIA BANAKETA ETA MERKATUAK

Banaketa historian zehar hiru modu ezberdinetan eman/ulerteru:

- ELKARREKIKOTASUNA

• Marcel Mauss "Ensayo sobre el don" (1924)

→ Galdera bat planteatu: ~~zela~~ ulertu jendearen elkarrekikotasun portaera? zerbaite oparitzea zergatik jakin bueltan etorriko dela?

↳ Batetik, ikuspegi kolektiboa. Arara kolektiboan dago txertatuta → kolektibitateak beharzen zaitu jasotzeko itzultzerak.

↳ Bestetik, eman-jaso-itxerri oinarritutako printzipio greziar unibertsala

↳ Azkenik, helburua ez da materiala (ondasunen bario), erlazioak barik (akuntzari egitea, elkartasuna bultzatzea, sozializazioa...)

• Gouldner (1960an ikerketa)

→ Elkarrrekikotasuna = balio moral unibertsala.

→ Laguntzen zaituzten laguntzen beharzen zaitu erreklamatu

• Heterotopia
• Ideologia

• Godelier (1998)

→ Elkarrekikota = zorra (≠ gurek itzultzea). Garza berrik emanez zor berrik sorbu; etengabeko zorra. (El emen-ko-itzuli)

→ Hiru objektu/ondasun mota: ① SAKRATUAIK ② PREZIATUAIK ③ ARRUNTAK
Sakratuak ez dira joko horretan sartzen; preziatuak ematen dira, plw handiegoc dute; arruntak trukutzen dira.

- BIRBANAKETA

• Batez ere, Polanyik hitz egin

→ Definizio zehatzak ondasunak zentralizatzen dituen instituzio batez transferentzia egotea, gero horiek berriro banatzea.

↳ 2 pausu: ① zentrorz bideratu ② zentrorat bideratu

→ Ondasunak banatzeko hiru moduk ez dira eskelastuak; baina gizarte mota belditzaen bat nagusitzen da:

- Ehiztari-bidetzaleak → ELKARREKIKOTAJUA
- EITATU PRIMITIBOAK → BIRBANAKETA
- Merkatu ekonomia/giz. modernoa → TRUKEA

→ Bi birbanaketa mota:

① BERDINTZALEA: instituzio/kide birbanatzaileak ez du aukeritzen; ez da betiko; ez du etekinik; = sotzen. Banaketa berdina!

② ESTRATIFIKATUA: birbanatzaileak borondatekoc; betiko izan daiteke; eta beste kideak baina etekin handiegoc. Banaketa hierarkikoa!

- TRUKEA

↳ bi objektu gurutzatzen momentu berean; beti eman da baina garrantzia eberdina; bi modu: komertzioa eta merkatua

• KOHERENTZIA/PORU KOHERENTZIALAK

- Hasiaren, hiri jakin batzuetan soilik. Hiri horiek trukean aintzitu, baina herriak kanpo el

↳ - Poru komertzialak = bidak. Dutzak lotetik bestera.

↳ - Enkelebraren idela: truker gure batean bakaniki; besteetan beste bidak.

• MERKATUA

- Polanyi: betidanik egon dira, baina zentralitateak oso berrin

- Bohannan eta Dalton

→ 1965 Lan Afrikan → ondorioa: bertako historian hiru gizarte mota
(munduarekin alderatuta)

- MERKATURIK GABEKO GIZARTEAK. Ez dago merkaturik, naharman ekonomikoak beste logika batzuen bidez → ekonomia multizentrikak; bi esfera ^{prestigio} _{bizirikopu}
- MERKATUA INSTITUZIO PERIFERIKOA. Merkato lokalak daude: ① ez dira ezinbestekoak bizirikopu; ② prezioak ≠ merkatu legeak (ahald, erlijioak...); ③ merkatuak ez du erabileraren baldintzarik; ④ trukeaz gain, beste funtzio batzuk: politikak, erlijioak, sozializazioa...
- MERKATUA INSTITUZIO DOMINANTEA. Ezin hortik kanpo bizi; merkatuak dominatu transakzioak. Hiru printzipio: ① merkatuak bizirikopu beharrezkoa; ② prezioa eskari-erakintza legearen arabera; ③ merkatu prezioak erabileraren erabakia baldintzatzen

- MONETA

- Historikoki: Aristotelesek aipatu; merkantilismoan → aberastasuna pilatzeko tresna; Adam Smith → trukea erretzen duena; neoklase → "bark baten"
- Ikuspegi neoklasikoa:
  - ① Moneta aktore bihurtu, dinamika propioarekin
  - ② Moneta (dirua) merkantzia bihurtzen da
  - ③ Merkatzien bidez dirua lortu eta ez alderantziz. Diruaren izaera aldatu.
- Antropologiaren ekarpenak:
  - ① Bere helburua betetzeko bide bakarra ez da moneta izen berron: gaitza (ulertze)
  - ② Merkatu ekonomiatik at ere moneta egon da, haren funtzioetako bat(zu)ekin (Polanyi: erabileraren bidezko eta erabilerako moneta)
  - ③ Monetak funtzio ezberdinak izan ditu: prestigio eremuetan heldze, kontrola, politikak, erlijioak...

8. GAIA ANTROPOLOGIA ETA KONSUMOA

Konsumoaren ulertzeko hiru ikuspegi: kulturalista; prozesu soziala; materialista

- KULTURALISTA

• Hiru elementu nagusi:

- ① Konsumoaren bitartez nortasuna edo identitatearen adierazpena; gaitza

② Gure nahi eta beharrek ideologik baldintzatu.

③ Hauru arrazional baretik haratago, kontsumoa = komunikatzeko bitartekoa, eremu sozialaren baitan gure buru kokatuz.

• Eragina: Frantziako teoria estrukturalista.

→ Merkantzak - ideologia gutur merkantzak ideologik bati adierazi.

→ Kontsumoak kontsumitzailearen inguruen informazio aske

• Bi autore

→ SHALINS (1976): arropa modak adierazten du zein taldeleak jeren.

→ MC CRAKEN (1988): gazte klase baxukoak goikoak imitatzen saiatu; goikoak hortik alderatu.

- PROZESU SOZIALA

• Autoreak: Douglas eta Isherwood (1979) / Bourdieu / Veblen

• Kontsumoa ulertzeko norbanakoa baino eremu sozial oso handi behar da kontuan: prozesuak, agente sozialak, egozte egiturak...

• NASA KONTSUMOA ↔ KAPITALISMOA (Douglas/Isherwood)

→ NASA kontsumoak kapitalismoak momentu sakontzen duen logika islatzen du

→ Kapitalismoak eskaria artifizialki sortu marketing-aren bidez; kontsumitzaileak ≠ burujabeak.

• KLASE ABERTAS ALFERRAREN TEORIA (Veblen)

→ Gizarte industrial + jabea prib. ⇒ klase aberats alferria
~~(metaketa/adierazpen modurak)~~

→ Jabea metatzen harokonez erakutsitako (ARRAKASTA)

Eduki + exhibitu

→ Etengabe gizartearen posizioa hobetzea

• HABITUA, GUSTUA ETA BEREIZKETA (Bourdieu)

→ Bizimoduak gizarte klaseek determinatu (gusta ere)

→ Behe klaseek objektuen momentu baliogaitasun materialak baloratzen (materialistak) / goi klaseek sofistikaturak eta erreflexibatasunak (intelektualistak)

④ Chan eta Goldthorpe

→ Homologaren ereduak: goi klaseek goi kultura; behe klaseek behe kultura

⊕ Wilensky-k honi kritikatu: goi klaseek goi + herri kultura

⊕ Chan/Goldthorpe (gustu musikalen ikerketa): gustu musikala = klasea + estatus (formakuntza). Beha klase formatu ≠ beha klase ez-formatu

- IKUSPEGI MATERIALISTA

• Auzare nagusik → Fine eta Leopold ~~1993~~ "The World of Consumption" (1993) → kontsumoaren ingurua ikerteko materialista

• Planteamendua:

→ Nezio nagusi bat: hornikuntzarako bitartekak (merkantziak kontsumitzeko) (engaino nola iristen diren uertzeak)

1 → kontsumo merkantzien kontsumoaz horago: autoekarzpen, zerbitzuak.

2 → Kontsumo ↔ produktua. Produktuen atzean prozesu sozialak

→ Ideia nagusiak: IRAKURKETA POLITIKO-EKONOMIKOA. Kontsumo uertzeak,

① ekarpen harremanak, ② egitura politikoa (≠ prozesu indibiduala)

↳ Kontsumo harremanak ↔ dominazio harremanak

9. GAIA - ANTROPOLOGIA ETA GARAPENA

10. GAIA ALTERNATIBA GARAIKIDEAK

YAYO HERRERO - MIRADAS ECOFEMINISTAS

• Abiapuntua: KRISIA → ez da (k)ulturale; zibilizazio krisia da, egiturazkoa

• EKOFEMINISMOA

→ 70. hamarkada; korronte teorikoa eta g. mugimendua (ekoa + femil)

→ HELB: naturarekin eta pertsonen harremanak izateko modu berri bat proposatzea, esangia imaginaziorik hutsiz.

• EKODEPENDENTZIA / INTERDEPENDENTZIA

→ Modernitateko diskurtsoa: gizabanakaren erabateko autonomia

↳ EKOFEM: autonomia hori faltsua (zaurgarriak gara!)

• EKODEP (pertsonak naturarekin)

• INTERDEP (pertsonen artean)

• TIPO ANTROPOLOGIKOA

↳ Gizarte erresimenerik biziriketako hps antropologikoa bat: pertsonak, okatu gizariek egiten dutelako; hala jokatzen gizariek esan (berret-keta)

→ Gure edorkizuna: NAVFRAGIO ANTROPOLOGIKOA (hondamendia)

↳ bi aldegarik eramanen gaitate

① IKUSPEGI DUAL ETA HIERARKIKOAK

• Natura vs kultura • Arrazoi vs emakeroak • Zientzia vs jekintza tradiz.

↳ emakumearen eta garen menpekotasuna ziregitu; rol banakota...

② SISTEMAREN IDEOLOGIA JUSTIFIKATZEKO MITOAK

• Gizonaren naturaren jabea (inori ez sentitu inoren menpe)

• Adimena - gorputza harreman dikotomikoa

→ deshumanizazioa, langileen (♀) "gorputza" espektatzeak

→ percedalismoa: gorputza = natura / arrazola = kultura

↳ gorputzen garrantzia ↓; naturari agentzia chelmeren ↓

• FUNDAMENTALISMO EKONOMIKOA = ERULTIO ZIBIL BERRIA (Polanyi)

↳ fikzio:

① BIZITZA eta EKOIZPENA BANATUAK

- Ondarotasun partzatu gabe, enusarik gabe ekolizi dezakegula ustea, bizitza (MATE) erresimero ez bazu berria

② KAPITALAK LURRA eta LANA ORDEZKATU

- Kapitalismoa druke baliatzen oinarritzen da eta ez erabileraz baliatzen; prezioarekin lotuta. - Lehen lehen kapitala; bigarrenean lurra/lana

③ HAZKUNDEAREN MITOA

- Gehiago ekarzteko nabe da beti

④ LANA = sozialik SOLDATAPEKOA

• PROPOSAMEN POLITIKOA

- Kultura berrin bat sortzeko behar: jarangaitasunaren kultura

- SOZIALISTA • EKOLOGIKOA
- ANTIPATRIARKALA • ALAIA
- (Ramón Fernández Durán)

- Des hazkunde prozesu bat behar da ekonomik materialaren

- Austeritate • Bizitza erretinak mantentzea • Denbarraren kudeaketa

SILVIA FEDERICI - "Revolución en punto cero. Trabajos domésticos, reproducción y luchas feministas"

La reproducción de la fuerza de trabajo en la economía global y la inaceptable revolución feminista (2008)

- Testuak bi zatibe $\left\{ \begin{array}{l} \text{emakumeen lan erreproduktiboa} \leftrightarrow \text{kapitalismoa lotura} \\ \text{marxismoari kritika} \end{array} \right.$

MARXISMOARI KRITIKA

- Marx $\rightarrow$ Lan erreproduktiboa beste lan ezinbestekoa batzuk esan behar dituzten langileek bizirik egotea; merkantzien kontsumoa.
- Federici $\rightarrow$ soldatza-petara ez den lan baloratzeak ezgarri (emakumeen); bere garrantzia kapitalaren metaketan.
 $\rightarrow$ Soldatza funtzioak harremanak ikertzeak; gizarte banaketak
- Marx $\rightarrow$ garapeneren ideiarekin lotuta, kapitalismoak bi ekarpen komunismoaren oinarriak ezarri: aurrerapen teknologikoa (lanetik askatzeak); lagarri onakolokata.
- Federici $\rightarrow$ izazera aurrerakata ukatzeak hiru arrazoiak:
  - ① 5 mendetan planetaren baldinbideak agortu
  - ② Langileen arteko elkarlanean ordena, banaketak (soldatza-petaren ordena; soldatza-petara-sol-gabe)
  - ③ Iraultza garrantzitsuenetan subjektuak ez da langile proletarioa (emakumeak)

MARX ETA LAN INDARRAREN ERREPRODUKZIOA

- Marx $\rightarrow$ Lan erreproduktiboaren dinamika merkantzien (arropa, janaria, etxe...) kontsumoa; lan indarraren balioa = merkantzien balioa $\rightarrow$ elkarlanean $\rightarrow$ elkarlanean
- Federici $\rightarrow$ ez du kontuan hartzen emakumeen lana erreproduktiboa
- $\hookrightarrow$ ARRAZOIAK:
  - Ingalaterrako testuinguru aserikari erreparatu (langile industrialak); 1870 arte erreproduktiboak garrantzia gutxi (20 urte bizirik...)
  - Ikerpegi teknologizista $\rightarrow$ produktibitateak $\uparrow$, lan kopuru $\uparrow$, onakolokata.
 $\hookrightarrow$ zientzialaren eta teknologiatoren idealizazioa okena
- Ondorioz, II. M.G-n marxistek ez kontuan hartu Emakumeen Arloaren Mugimendua
 $\hookrightarrow$ bitartekariak: k.b., z.a. de, f.k. nor, lens 28
 $\hookrightarrow$ ϕ ek erakunde propioak sortzean bai
 $\rightarrow$ marxismo periferikotik ere kritika (eurozentrismo/subjektuak...)

EMAKUMEEN TRAUTZA ETXEKO LANAREN AURKA ETA LANAREN, KLASE BORROKAREN ETA KRISI KAPITALISTAREN BERDEFINIZIO FEMINISTA

- Etxeko lana ikusezin historian zehar

- Emakumeen borroka ikustarazi:

- Lan indararen erreproduzioa = merkatuzen kontsumoa + lana
- Lan domestikoa erdigunean → marxismoak berplentatu
- Kapitalismoan soldatutako lanaz gain, doako lana; soldatutako lana mantentzeko lan domestikoa behar.
- Kapitalismoak familia, sexualitate eredu jakin bat behar
↳ estereotipoak → ekarpenaren harrimena estereotipo (borroka kritikar eremu)

- 70. H-ko krisi kapitalista: langile borroka + emakumeen lan domestikoa
koaren aurka (fordismoa kalaketa); borroka antikapitalista

↳ NBE Φ -en eskubideen alde kapitalismoaren logikaren baitan

- Lan indar kontzeptua

- Feministek kritikatu → dehumanizatua (lan indarra EZ; pertsonak)
- Federici-k mantendu kapitalismoa lan erreproduktiboa kritikatzeko
↳ lan intelektualak determinatzen du; ez da jardura libre bat

AKUMULAZIO PRIMITIBOA ETA ERREPRODUKZIOAREN BERREGITURAKETA

→ Kapitalismoak munduko ekonomia berregituraketarako bost estrategia:

① LAN MERKATUA ZABALTZEAK (globalizazioa). Emakumeek lan munduak; nekazari jabe txikiak soldatutako; migrazioak; komunismoaren erorketa

② KAPITALAREN DESTERRITORIALIZAZIOA (teknologia). Kapitala arkarago eta errazago mugitu.

③ ONGIZATE ESTATUAREN PROIEKTUAREN MURRIZKETA. Langileak "mikroenpresan" bihurtu eta kapitalaren etekina ↑.

④ BALIABIDE NATURALEN USTIAKETA. Hirugarren munduko gehienetan ustiapen handiak

⑤ BERKOLONIZAZIOA. Mundu Ordena Berria: desberdinkatutako handiegotu
↳ mundu kolonialak = erdigune estratexikoa

- Langile-klasearen diskriminazioa: AEBtan langile astigortzearen

- Hausnarketa: 90. H-ko aurrera mugimendu berriak lortu ezberdinetan

LAN ERREPRODUKTIBOA, EMAKUMEAREN LANA ETA GENERO HARREMANAK EKONOMIA GLOBALEAN

- Eremu domestikoan aurrerapen teknologikoa ez; lan ez da murriztu.
- Aldaketak: emigranteen erko itzi; esternalizazioa...
- Emakumearen lan jarduera luzeak:
  - ① Ospitaleak egunak murriztu
  - ② Lan etxean egiteko aukera
  - ③ Salduta bezvegiak lan munduan

KARL POLANYI - "La gran transformación" (1944)